

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bernardini Scardaeonii Patauini Presbyteri de Castitate Libri Septem

Scardeone, Bernardino

Venetiis, 1542

De tempestiua institutione, & liberali educatione filiorum cap. xii

urn:nbn:de:hbz:466:1-30433

aetas matrimonii, simulq; liberorum instituendorum di-
 sciplina ubiq; teneatur. Qualis autem sit seruandus mo-
 dus in occultandis obscœnis ipsa nobis natura absque
 alio duce, aut doctore præscribit, Hæc enim in formatio-
 ne nostri corporis (ut Cicero asserit) magnam præcipuã
 q; uidetur habuisse pudoris rationem: quippe quæ for-
 mam nostram, reliquamq; figuram in qua esset species
 honesta, eam posuerit in promptu: partes uero corporis
 ad naturæ necessitatem datas, quæ aspectum essent habi-
 turæ deformem, eas abdiderit in occulto. Sed ò mo-
 res nostri temporis, quando tanta est iuuentutis nostræ
 impudentia, ut iam quæ natura abdiderit palam profes-
 rat: ut i eo nihil plus pudoris esse uideatur hominibus, q̃
 bestiis: quum modo hos nihil pudeat ex confectis for-
 mis panno, setave inter inguina prominentibus, effectum
 penem assuere, ut uideantur pudenda ipsa fermè malo-
 ra esse duplo, quàm fuerint à natura tributa. Vide quàm
 longe à nostris nunc iuuenibus abscesit pudor, ut ulro
 affectent & dici, & uideri impudentes. Sed iam ad propo-
 situm redeamus, et quoniam deliberorum institutione in-
 cidit hic sua sponte relatio, subinde aliquid de educa-
 dis ingenue liberis obiter afferamus.

De tempestiua institutione: et liberali educatione
 filiorum. Cap. XII.

Vbi ergo primo coeperit puer fari, curare paren-
 tes decet, quod fieri potest, ac per ætatē licet, ut
 rite, & liberaliter instituatur: atque efficiatur ab an-
 nis teneris, & ingenua educatione, & præclara eruditio-
 ne optime moratus: & in eis disciplinis probe instru-
 ctus, in quibus puerilis ætas ad humanitatem consuevit
 impensius informari. Quorum alterum haud difficile
 consequi poterimus, si eos ipsos pueros opportune mi-
 nis, serulisq; modeste in eo lubrico ætatis studuerimus

DE PVDICITIA MATRIMONII

à quolibet flagitio, et ab omni, uel minima scdita
 te detertere: et longe ab improborum consortio se
 gregare: et sanis monitis, atq; exemplis domesti
 cis, quæ facile ea etas imitatur, allicere blande ad stu
 dia, et ardentem ad uirtutes accendere. Alterum uer
 ro eo duntaxat studio effici commode potest, si pueri
 mature optimis, præstantissimisque præceptoribus
 instituendi tradantur: ut honestis moribus, et bonis si
 mul artibus pariter imbuantur: quæ plurimum re
 fert, à quo potissimum doctore tradantur. Adolescenti
 enim pueri, ut parentum, ita & præceptorum sæpe si
 miles. Quod adeo uerum est, ut iam sit illud uulgo
 statum prouerbij loco, ex eruditione, & moribus disci
 puli de doctoris uita, atq; de literis iudicium fieri. Non
 enim apud antiquos, auctore Cicerone erant discipuli do
 ctore literarum et morum sed eadem schola fuerat et
 recte faciendi, & bene dicendi magistra: iidemq; et uiuen
 di, qui et dicendi præceptores. Est aut talis ætas admo
 dum lubrica, incerta, flexuosa & mendacis plena: et prop
 terea tam planè indiga parentum ac domesticorum custo
 dia quam doctorum ac magistrorum discipline. Super
 omnia ergo parentibus procurandum est, ut sub opti
 mis præceptoribus tempestiue puerorum mores for
 mentur. Difficile enim ubi dura effecta fuerint ingenia
 postea molliuntur sed quousq; sunt tenera, facile, ac par
 uo negotio conciliamus ea ad recti, et honesti amicitiam,
 atq; sicut udam argillam, et mollissimam cœram, pro no
 stro fingimus, ac formamus arbitrio. Siquidem omnes
 à pueritia dociles imitandis natura sumus, honestis, atq;
 ac turpibus et ad quemuis habitum, & ad quamuis dis
 ciplinam facile sequaces. Dicit enim beatus Hierony
 mus. Sicut aqua in areola digitum sequitur præceden
 tem, ita ætas mollis, et tenera, in utranque partem flexi
 bilis est: et quocunq; duxeris, trahitur. Accedit etiam
 qd nihil solet tenacius hæere animo, quam quod primis

annis
 Et ico
 bus c
 nis in
 praua
 ci pot
 tur, cu
 berit p
 recen
 odore
 de cel
 hendi
 Qua
 re eti
 les in
 parum
 illo m
 circa
 endos
 qui so
 am be
 sima A
 q; ma
 lege f
 rent: i
 beros
 teneris
 proue
 quum
 cius ne
 Jerem
 ab ad
 educa
 pe plu
 Nec

annis, et quod (ut aiunt) cum lacte nutricis extuximus. Et iccirco tum maxime expedit & formare mores et rebus optimis assuescere. Nam postquam obrigit anis ingenium, uel indulgentia parentum, aut cōsuetudine praua ab ineunte ætate fuerit deprauatū, haud facile effici poterit, ut puer uel bonum, quod tunc primo traditur, curet discere, uel malum, quod iam à principio imberit possit obliuisci: sed nouum sicuti dolium, aut olla recens, qua semel imbutus fuerit disciplina eam quasi odorem bonum malum uelque quaque retinebit. Vnde celebratur preclarum illud prouerbium. Egre reprehendis, quod finis consuescere. Egregie quoque & Plato. Quale, inquit, cuiusque fuerit educationis initium, talia ferè etiam quæ sequuntur. Sed nec discipulus eius Aristoteles in eo quicquam à præceptore diuersum sensit. Non parum, inquit, sed plurimū, immo totum refert, hoc, uel illo modo statim ab adulescentia consuescere. Quocirca dicere ipse solebat, parentes qui recte liberos erudiendos curassent, longe honorabiliores censendos his, qui solum genuissent: quod hi uiuendi tantum modo, illi etiam bene, beateque uiuendi auctores fuissent. Vnde nobilissima Athenarum ciuitas olim eloquentiæ morum, legumque magistra, quum reliquæ ciuitates Græciæ communi lege filios ad præstanda parentibus alimenta compellerent: ipsa sola statuit eos duntaxat ita ali oportere, qui liberos suos disciplinarū studiis erudiendos curassent. A teneris ergo, iuxta illud, assuescere multum est. Et aliud prouerbium dicit Adulescens, iuxta uiam suam, etiam Prou. 22. quum sensuerit, non recedet ab ea. Nihil profecto tenacius nobis hæret quàm quod pueri addiscimus. Et ideo Thren. 3. Jeremias Bonum est inquit uiro, quū portauerit iugum ab adulescentia sua. Id autē audeo uerum est quod scilicet educationis disciplina faciat mores, ut satis constat prope plus ualere in uita educationem omnino: quæ naturam Nec fere sunt impudentes, & improbi liberi nisi quos

DE PVDICITIA MATRIMONII.

tales culpa parentum, & uitii educationis effecerit (quod) niam non dubia tantummodo spes, sed etiam egregia atq; præclara quæuis indoles nutritorum improbitate frequenter hebescit. Propterea legitur de Catonis filio talem eum fuisse, ut sedulitas, industria diligentiaq; patris effecerat. Educatio ergo ea est, quæ inserit tenellis animis tenella etiam (ut ita dicā) plantaria, quæ adulta postmodum simul cum ætate fructus aut suaves aut asperos iuxta insidiones genus ferant. Ad idem etiam multū facere uidentur patriæ mores, nam qua quisque urbe nascitur, ac educatur, illius idem ciuitatis ingenium plerumq; refert. Sicut enim soli sæpe uitio frumentum in auenis, loliumq; degenerat: sic et præclara ingenia uitio patriæ sæpius obscurantur, & indolem peruertunt bonam ne talis euadat, qualis ab initio apparebat. Verum quia non facile ab omnibus mutari patria potest, nec fortasse expedit, eligatur saltem e multis commodissimus gymnasiis locus, ubi sub electissimis præceptoribus erudiendus sit filius. Qui quidem locus tam ex natura soli, quam ex consuetudine ciuium, sit & ingenuis moribus, et liberalibus disciplinis maxime idoneus: & non impudiciæ, factionum, & armorum plenus ut in plerisque ciuitatibus esse uidemus, quorum nominibus parco, ne huic nostro Patauino gymnasio toto orbe celeberrimo applaudere uelle uideamur: quod his potissimum uitis careat, & uirtutibus illis abundet.

Quæ faciant ad castam educationem liberorum. Cap. XIII.

Subinde uero (ut ad propositū reuertamur) eas uel imprimis arbitror parentum partes esse, ut liberos suos non tam facultate diuites, aut literis eruditos faciant, quam probos: atq; in omnibus christiana pietatis consiliis, atq; preceptis instructos: quæ est opti-